

УДК 81'25:81'373.49[811.161.2+811.531]

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-213-24>

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ РІШЕННЯ У ВІДТВОРЕННІ УКРАЇНСЬКИХ ЕВФЕМІЗМІВ І ДИСФЕМІЗМІВ ПІД ЧАС СТВОРЕННЯ КОРЕЙСЬКИХ КІНОСУБТИТРІВ

TRANSLATION SOLUTION IN RENDERING UKRAINIAN EUPHIMISMS AND DYSPHEMISMS DURING THE CREATION OF KOREAN FILM SUBTITLES

Аліменко О. С.,

orcid.org/0000-0003-0186-6909

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри мов і літератур Далекого Сходу

та Південно-Східної Азії

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Євченко Д. С.,

orcid.org/0009-0001-3377-7364

викладач кафедри корейської і японської філології

Київського національного лінгвістичного університету

Стаття присвячена проблемі особливостей перекладу українських евфемізмів і дисфемізмів засобами корейської мови в межах субтитрування художнього фільму. Актуальність дослідження зумовлена потребою в ефективній міжкультурній комунікації та зростанням інтересу до української культури й кінематографу серед корейської аудиторії. Евфемізми та дисфемізми відіграють важливу роль у художньому мовленні, оскільки несуть емоційне та культурне навантаження. Вони не лише формують образи персонажів, а й передають національний колорит, елементи фольклору, табу та соціальні цінності. Переклад таких одиниць особливо ускладнюється в межах субтитрування, де важливо зберегти не тільки основний зміст повідомлення, а також його комунікативну мету в межах стислого формату, який би вкладався у хронометраж і корелював із відеорядом. Матеріалом для аналізу став український фільм «Довбуш» (2023) та його корейські субтитри. На прикладі конкретних реплік було проведено дослідження перекладацьких стратегій, серед яких продуктивними були визнані комунікативний переклад із модуляцією, функціональна заміна, дослівний переклад і культурна адаптація. Також було проаналізовано ефективність кожного підходу та виявлено труднощі, пов'язані з культурними відмінностями, табуванням лексики, релігійними нормами та стилістичними особливостями корейської мови. Висновки наукової розвідки свідчать про те, що найефективнішим способом відтворення українських евфемізмів і дисфемізмів корейською мовою є комунікативний переклад із модуляцією, який, базуючись на урахуваннях культурної специфіки реципієнта, дозволяє зберегти не лише зміст, а й емоційно-стилістичне забарвлення оригінального вислову. Інші перекладацькі стратегії, зазначені вище також є дієвими, однак їх застосування часто призводить до смислових втрат, змін функціонального навантаження висловів, або ж до збідніння образності та експресії у тексті.

Ключові слова: кінопереклад, субтитрування, корейська мова, евфемізми, дисфемізми.

The article deals with the issue of translating Ukrainian euphemisms and dysphemisms into Korean within the framework of film subtitling. The relevance of the study is driven by the growing need for effective intercultural communication and the increasing interest in Ukrainian culture and cinema among Korean audiences. Euphemisms and dysphemisms play a vital role in artistic discourse, as they carry emotional and cultural connotations. These linguistic units not only contribute to the character development but also reflect national identity, elements of folklore, taboos, and societal values. Translating such expressions presents particular challenges in the context of subtitling, where it is essential to convey not only the core meaning of the utterance but also its communicative purpose within a limited format that aligns with both timing and on-screen visuals.

The material for analysis was the Ukrainian historical drama *Dovbush* (2023) and its Korean subtitles. Based on specific dialogue examples, the study explores various translation strategies, among which communicative translation with modulation, functional substitution, literal translation, and cultural adaptation proved to be the most productive. The article examines the effectiveness of each approach and identifies the difficulties that arise due to cultural differences, lexical taboos, religious norms, and the stylistic characteristics of the Korean language. The findings suggest that the most effective method for rendering Ukrainian euphemisms and dysphemisms into Korean is communicative translation with modulation. This strategy, grounded in cultural awareness of the target audience, enables the preservation of both the semantic content and the emotional-stylistic tone of the original expression.

Key words: Film translation, subtitling, Korean language, euphemisms, dysphemisms.

Постановка проблеми. Кінопереклад є важливим інструментом міжкультурної комунікації, адже він забезпечує не лише передачу інформаційного змісту, а й збереження національно маркованих мовних особливостей. Особливе місце серед них займають евфемізми і дисфемізми – стилістично забарвлені одиниці, що виконують експресивну, емоційну та культурну функції. Їх вживання є характерною рисою живої народної мови й художнього мовлення, адже саме через них реалізуються тонкі елементи авторської інтенції, соціального контексту та національного колориту.

Українські евфемізми і дисфемізми ґрунтуються на багатих фольклорних, релігійних, історичних і ментальних уявленнях, які формувалися впродовж століть. Ці мовні одиниці не тільки зберігають образність і емоційне навантаження, але й відображають уявлення українського народу про дозволене і табуйоване, ввічливе і грубе. Проте їх переклад корейською мовою, особливо в межах кіноперекладу, спричиняє чимало труднощів, зумовлених суттєвими відмінностями у мовній картині світу, нормах спілкування, а також у культурних і релігійних традиціях корейського суспільства.

Зважаючи на специфіку роботи із аудіовізуальним матеріалом, проблема адекватного відтворення українських евфемізмів і дисфемізмів набуває особливої актуальності. Саме тому постає необхідність у глибокому аналізі перекладацьких стратегій і методів, які дозволяють передати емоційно-стилістичний зміст таких одиниць у межах корейських субтитрів.

Актуальність дослідження зумовлена потребою у вдосконаленні практики субтитрування українських кінопродуктів для корейської аудиторії, що сприятиме не лише якісному перекладові, а й ефективнішому культурному порозумінню. Широке формулювання проблеми вимагає системного підходу до дослідження найбільш доцільних способів і засобів відтворення евфемізмів і дисфемізмів у контексті кіноперекладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням лінгвістичної природи евфемізмів і дисфемізмів займалися такі вітчизняні науковці як В. О. Балаж [1], Є. В. Корнеласєва [2], М. М. Назаренко [3], тоді як особливості їх функціонування у різних дискурсах вивчали такі українські мовознавці як А. І. Погоріла [4], І. І. Серякова [5], Т. А. Палей [6], відтворенням евфемізмів і дисфемізмів у перекладі займалися такі дослідники як Б. М. Колодій, Г. О. Романчук [7], А. Д. Кукаріна [8], Ю. А. Лобода [9], К. А. Лут [10], А. Ю. Марховська [11], Ю. Михайлівська [12], Л. Ю. Сінна [13], Ю. О. Швечкова [14] та інші. Однак способи і засоби відтворення українських евфемізмів і дисфемізмів у кіноперекладі корейською мовою, зокрема у субтитруванні, є недостатньо вивченими.

Мета статті – висвітлити особливості відтворення українських евфемізмів і дисфемізмів засобами корейської мови під час створення іншомовних субтитрів.

Завдання:

- проаналізувати специфіку українських евфемізмів і дисфемізмів та їхню функцію в комунікативному акті;
- дослідити основні стратегії перекладу евфемізмів і дисфемізмів у межах кіноперекладу;
- визначити особливості адаптації цих стилістичних прийомів у корейській мові з урахуванням культурних та мовних відмінностей;
- оцінити функціональність перекладених художніх засобів у субтитрах до художнього фільму та їхній вплив на сприйняття корейськомовними глядачами;
- сформулювати рекомендації щодо ефективного відтворення українських евфемізмів і дисфемізмів у корейському кіноперекладі.

Матеріалом дослідження став український художній фільм «Довбуш» (2023) та його корейські субтитри.

Виклад основного матеріалу. Евфемізми і дисфемізми є невід'ємною частиною інвентарю стилістичних засобів для вираження експресії у мові. Це пом'якшені (евфемізми) або навпаки – посилено негативні (дисфемізми) конструкції, покликані замінювати пряме найменування небажаних або соціально табуйованих понять. Такі одиниці виконують у художньому тексті важливі функції: вони не лише відображають емоційний стан мовця, а й слугують засобом створення національного колориту, втілення менталітету, фольклорних традицій і соціокультурних устано-

вок українського суспільства. Вони часто несуть в собі не лише образну, а й іронічну або сатиричну функцію, що додає мовленню виразності та емоційного забарвлення.

У корейській лінгвокультурі склалися відмінні способи вираження вербальної агресії чи табу, тому дослівний переклад подібних стилістичних засобів може не передати оригінального ефекту. Крім того, рівень соціальної допустимості вживання таких мовних засобів у корейському публічному просторі є також відмінним від української лінгвокультури, що ускладнює завдання перекладача при їх відтворенні. Якщо ж говорити безпосередньо про створення іншомовних субтитрів, то додатковим навантаженням також стають вимоги до текстового рядка, довжина хронометражу та кінокартинка, що також мають вплив на якість кінцевого результату при аудіовізуальному перекладі.

Розглянемо декілька прикладів корейських перекладів українських евфемізмів і дисфемізмів та визначимо найбільш ефективні способи їх перекладу при субтитруванні.

Приклад 1:

– *І хто не буде мені платити чи стане проти мене, лише своє ім'я у мене на ножі.* – 그리고 돈을 안 내면... / 아니면 나에게 손을 들거나... / 이 칼에는 당신의 이름이 새겨질 것입니다.

Наявний у тексті вираз *лише своє ім'я у мене на ножі* відтворюється за допомогою фрази *이 칼에는 당신의 이름이 새겨질 것입니다*, що буквально означає «ваше ім'я буде вигравіювано на цьому ножі». У цьому перекладі застосовано еквівалентний комунікативний підхід із використанням модуляції. Оригінальний дисфемізм, що виражає погрозу смертю за допомогою ножа, зберігає свою змістову та емоційну силу завдяки збереженню ключового образу. Водночас у перекладі відбуваються певні граматичні трансформації: активний стан змінюється на пасивний, змінюється суб'єкт дії, а присвійність заміненa вказівним займенником, що робить вислів більш конкретним і створює більш загрозливий ефект.

Приклад 2:

– *Що ти кождий раз до Бога задираєшся? / Що ти шукаєш, Іван, смерті?*

– 왜 하나님을 노엽게 합니까? / 당신은 죽음을 찾고 있습니까?

Фраза *до Бога задираєшся* виступає у контексті дисфемізмом, оскільки виражає сильний осуд і несхвалення ризикованих дій героя. Порівняння нерозважливої поведінки із *задиранням до Бога* створює експресивний метафоричний образ серйозної небезпеки, на яку необдуманно наражає себе людина. Корейською мовою вираз відтворено за допомогою репліки *왜 하나님을 노엽게 합니까*, буквально «Чому ти гнівиш Бога?», що загалом відображає основний зміст та комунікативну мету повідомлення, однак такий варіант зазнає смислових втрат через заміну метафори на більш типовий для корейського релігійного дискурсу вираз. Таким чином, у цьому прикладі застосовано комунікативний переклад із використанням функціональної заміни.

Приклад 3:

– *Гроші, я сказав! Бо зараз твоєму гімнюкові буде Амін.*

– 돈을 보여줘! 지금 당장 작은 일을 끝내겠습니다!

Наведений приклад є змішаним, оскільки містить дисфемізм у вигляді лайливого слова *гімнюк*, що виражає зневажливо-принизливе ставлення до підлітка, а також евфемізм із застосуванням сакралізму *буде амін*, що позначає смерть. Оригінальний вираз має агресивний тон, виражає пряму погрозу, підкреслену грубим розмовним стилем. Корейський варіант звертається до прагматичної адаптації для відтворення цих стилістичних прийомів, однак робить це не дуже вдало. Обидва елементи речення замінюються ортофемізмами *작은 일을 끝내다*, буквально «закінчувати малу справу», через що переклад стає нейтрально-забарвленим, втрачаючи емоційно-загрозливий відтінок і просторічний колорит, хоча при цьому комунікативна функція вислову зберігається. Більш близьким до оригіналу був би варіант перекладу *돈 내놔! 안 그러면 네 새끼는 끝장이야!*, де дисфемізм зберігається за рахунок вживання лексеми *새끼* «дитинча тварини», яке широко вживається у корейському розмовному стилі як лайка, а евфемізм відтворюється за допомогою виразу *끝장이다* «буде кінець», що зберігає свої стилістичні властивості евфемізму у цільовій мові.

Приклад 4:

– *Не один опришок через курву в землі лежить.*

– 여자 때문에 하나 이상의 오프리슈크는 죽음을 맞이했어요.

Зазначена репліка також є змішаною, оскільки містить дисфемізм *курва* для вираження негативного ставлення до жінки і евфемізм *лежати в землі* для пом'якшеної вербалізації смерті. Однак тут спостерігається застосування комунікативного перекладу з елементами адаптації для відтворення речення корейською мовою. Обидва стилістичних засоби замінюються ортофемізмами. Вульгаризм *курва* перекладається як 여자 «жінка», а евфемізм *лежить у землі* виражений фразою 죽음을 맞이했어요 «зустрів смерть», через що репліка втрачає емоційне забарвлення, образність і стає більш буквальною, хоча її комунікативна мета при цьому зберігається.

Приклад 5:

- Твій батько був псом. І здох, як пес, від мого ножа.
- 네 아버지는 개였어. 그는 개처럼 죽었어. 내 칼로.

У наведеному прикладі слова *пес* і *здохнути* функціонують як дисфемізми для вираження презирства до померлої людини і до знецінення її смерті. Однак стилістичні функції цих лексем частково втрачаються при відтворенні. Зоонімічна метафора зберігається за рахунок використання слова 개, яке у корейській мові також може використовуватися у певних контекстах як лайка, а от відповідника *здохнути* із подібним принизливим конотативним значенням немає, тому лексема відтворюється за допомогою ортофемізма. Таким чином, спостерігається застосування дослівного перекладу із частковою втратою експресивності.

Приклад 6:

- Ви всі тут голови свої покладете за нього.
- 여러분은 모두 머리를 잃을 것입니다. 그를 위해.

Оригінальна фраза, що є попередженням про загрозу, містить метафоричний вираз *покласти голову*. У цьому випадку, метафора діє як евфемізм, пом'якшуючи пряме згадування смерті та передаючи завуальовану погрозу. Корейський варіант 머리를 잃다 «втратити голову» є лексично схожим на оригінал і зберігає його стилістичну функцію при відтворенні. Тож загалом наведений приклад є проявом дослівного перекладу з використанням аналога, максимально наближеним до оригіналу за змістом і функціями.

Приклад 7:

- Люди кажуть, що краще б він на смереці се заліз.
- 사람들은 그가 차라리 가문비나무에 목을 매는 게 나을 거라고 말해요.

Оригінальна репліка має евфемізм *залізити се на смереці* для пом'якшення натяку на самогубство. Використаний у перекладі вираз 가문비나무에 목을 매는 것 «повісити шию на смереці» зберігає фітонімічний образ, але втрачає властивості евфемізму, оскільки є прямолінійним. Такий варіант відтворення є прикладом комунікативного перекладу. Він передає сенс оригіналу та створює корейський текст, який є зрозумілим, природним і має бажаний ефект на цільову аудиторію, попри наявні стилістичні втрати.

Приклад 8.

- Зміг си спровадити з цього світу розбійника.
- 도적을 무덤으로 데려왔는데.

Цей уривок містить евфемізм *спровадити з цього світу* для пом'якшення дії вбивства. Він відтворюється корейською мовою шляхом застосування виразу 무덤으로 데려오다 «провести у могилу», що також має евфемістичний відтінок, але значно слабший, ніж в оригіналі. Загалом такий варіант є прикладом комунікативного перекладу із модуляцією, який зберігає зміст і функції вислову, дещо адаптуючи вираз до цільової аудиторії.

Висновки. Аналіз прикладів перекладу українських евфемізмів і дисфемізмів під час створення корейських кіносубтитрів дозволяє зробити кілька важливих узагальнень щодо перекладацьких стратегій та ефективності їхнього застосування.

Найпродуктивнішим підходом до відтворення евфемізмів і дисфемізмів є комунікативний переклад із застосуванням модуляції, оскільки він дозволяє не лише зберегти змістовий компонент оригіналу, а й адаптувати вислів до культурних та мовних норм цільової аудиторії. Це сприяє досягненню комунікативної мети, забезпечуючи зрозумілість та емоційну адекватність реплік у межах корейського культурного контексту.

Також присутні випадки, коли перекладачі вдаються до дослівного перекладу або до функціональної заміни. Звернення до дослівного перекладу найточніше відображає лексичну складову оригінального тексту, але має певні недоліки: зберігається лише поверхнєве значення лексем, однак часто втрачається стилістична експресивність і культурна специфіка, що позначається на виразності персонажів та атмосфері сцени. Особливо це стосується дисфемізмів, які у дослівному перекладі можуть втратити принизливий або агресивний відтінок. Застосування функціональної заміни навпаки показало себе як ефективний інструмент у тих випадках, коли прямий переклад є неможливим через культурні розбіжності або мовні обмеження. Така стратегія дозволяє знайти стилістично адекватний аналог у корейській мові, що зберігає емоційне та прагматичне навантаження оригінального вислову.

Вдалим також є поєднання декількох перекладацьких стратегій одночасно, що дозволяє досягти не лише змістової точності, а й передати атмосферу, культурні особливості та експресивність українського художнього вислову для корейського глядача.

Перспективами подальших розвідок є порівняльні дослідження особливостей перекладу експресивної лексики у кінематографічних творах різних жанрів, оскільки їх специфіка диктує норми стилістики, що може впливати на вибір перекладацьких стратегій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Балаж В.О. Прагмалінгвістичний аспект дослідження евфемізмів і дисфемізмів (на матеріалі українських новинних телеграм-каналів). *Нова філологія*. 2023. № 89. С. 35–42.
2. Корнєлаєва Є.В. Лінгвістична природа евфемізмів. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2019. № 1. С. 70–75.
3. Назаренко М.М. Структурно-семантичні особливості евфемізмів та способи їх перекладу з мови оригіналу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2018. Вип 2(70). С. 164–166.
4. Погоріла А.І. Функціонування евфемізмів у англomовному медійному дискурсі. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 21. Т. 2. С. 100–103.
5. Сєрякова І.І. Евфемізми в англійській фразеології: еколінгвістичний перекладацький аспект. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2024. Т. 35(74). № 1. Ч. 1. С. 142–147.
6. Paliei T.A. Euphemisms in English political discourse and their rendering into Ukrainian. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2017. Вип. 2. С. 54–57.
7. Колодій Б.М., Романчук Г.О. Стратегії й тактики медичного перекладу під час дублювання кінострічок (на матеріалі українськомовного перекладу американського телесеріалу «Добрий лікар»). *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2005. Вип. 2. С. 75–84.
8. Кукаріна А.Д. Способи перекладу аббревіатур табу, евфемізмів у медичному дискурсі. *Нова філологія*. 2016. Вип. 68. С. 209–214.
9. Лобода Ю.А. Особливості перекладу евфемізмів та дисфемізмів англomовного політичного дискурсу. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2012. Вип. 21. С. 313–318.
10. Лут К.А. Міжмовна кореляція евфемізмів у сучасному економічному дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2015. № 15. Т. 1. С. 144–146.
11. Марховська А.Ю. Відтворення евфемізмів в українських перекладах іспаномовної художньої прози : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка. Київ, 2015. 218 с.
12. Михайлівська Ю. Евфемізм як проблема перекладу (на матеріалі роману Герти Мюллер «Гойдалка дихання»). *Іноземна філологія*. 2014. Вип. 127. Ч. 1. С. 166–172.
13. Сінна Л.Ю. Особливості перекладу політкоректної лексики в контексті евфемізації (на матеріалі текстів ЗМІ). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2022. № 56. С. 283–287.
14. Швечкова Ю.О. Особливості перекладу політичних евфемізмів (на матеріалі промов Девіда Кемерона). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Германістика та міжкультурна комунікація*. 2019. Вип. 1. С. 256–263.